

យ ព្យញ្ជនៈទី ៤ ក្នុងព្យញ្ជនៈ ទី ១ ជាពាក្យដ៏ មានសំ-
 ឡេងក្នុងចំពោះ ។ ជាពន្លឺត-យោសៈ មានសំស្រ្តីនិងចាស់
 មានសំឡេងជា យ្យៈ ។ សម្រាប់កាលខ្មែរ, ផ្សំនិងស្រ្តី: អ
 អា អិ អី ។ ល ។ អុំ អំ អាំ អិ អេ សំឡេង អិ អិ អី អី
 ។ ល ។ អុំ អំ អាំ អិ អេ ជា យ យា យិ យី ។ ល ។
 យុំ យំ យាំ យេ ។

យណី (យៈ-រៈ-នី) ខ. (ព្យញ្ជនៈ សំ. យណី) ស្រ្តី
 ជាម្ចាស់ផ្ទះ, មេផ្ទះ, ប្រពន្ធ (ព. ក.) ។

យម្មល (យៈ-រៈ-ល) ខ. (ព្យញ្ជនៈ សំ. យម្មល) ឫសសំណង់ផ្ទះ ។

យារាស (យៈ-រៈ-ស) ខ. (ព្យញ្ជនៈ សំ. យារាស) ការទៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ; អ្នកទៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ (ម. ព. យារាស, យារាស ខ) ។

យាដ គិ. ឱបាយចប់បាតកាត់ប្រយោជន៍ពេ (ឱ ឲ
 សូរ្យប្រើ) ។

យាតិ ខ. (សំ. ព្យញ្ជនៈ) ការសម្រាប់, ការចំពោះជីវិត,
 ការចៀតចៀន, ការធ្វើឲ្យវាសៈ ធ្វើយោគាចារយោគ ។

យាតិ គិ. (សំ. ព្យញ្ជនៈ យាតិ) ចៀតចៀន: ប្រហារ;
 រាវាង; ប្រព្រឹត្ត, ធ្វើ, ទំព្រឹង... ។) ហាម: ទប់; រាវាង: យាតិ
 រក្សិកុំឲ្យរលាយភា, យាតិគ្រឿនច្រឡំរយប់ ។
 យាតិកំហើន គឺទប់កំហើន; យាតិចំណង់ គឺទប់ចំណង់ ។
 (ម. ព. យាតិ ចៀតចៀន ។

យាតិកៈ (យា-តៈ-កៈ) ខ. (ព្យញ្ជនៈ យាតិ) អ្នក
 ធ្វើយាត, អ្នកសម្រាប់ ។

យាតិកម្ម (យា-តៈ-កៈ) ខ. (ព្យញ្ជនៈ) កំរើតិការសម្រាប់,
 កំរើតិសម្រាប់, កំរើតិចៀតចៀន ។

យិនឆាយ ឬ **យុយឆាយ** ខ. (ឱ.) ឈ្មោះប្រទេស
 ចិនមួយយ៉ាង សណ្ឋានប្រហែលនឹងកំរងស៊ុយ តែស្វិតជិតជាង
 កំរងស៊ុយ ក្នុងកំរងខ្ពស់ ។

យិកៗ ខ. សូរដោយលាក់អ្វីៗ ដែលខ្ពស់ ឬ សូរ
 សើចដោយទប់មិនឲ្យលាក់ឲ្យខ្លាំង (ម. ព. យិកៗ ខ) ។

យិម ខ. (ឱ.) ឈ្មោះគ្រឿងច្រូងច្រាយយ៉ាង មានខ្សែ
 ធ្វើដោយលូស មានស្លា ។

យុធិ ខ. ទំងន់ណាមួយមានលក្ខណៈស្អិតស្អាតដូចជា: ។
 យុធិក្តីសម្បត្តិ ... ។

យុយឆាយ ខ. (ម. ព. យិនឆាយ ខ) ។

យូរៗ ខ. សូរខ្យល់កើតដោយផ្ទុំ, ដោយស្រាប់, ដោយ
 ហាក់: អ្វីយូរៗ, ស្រាប់អ្វីយូរៗ, ខ្យល់យូរៗ ។

យូសៗ ខ. សូរខ្យល់ដោយគោរ, ដោយពួកស្លូត (ម.
 ព. យូសៗ ខ) ។

យើញ គិ. ធូរយល់រួចប្រាកដដោយហ្មត: យើញ
 មនុស្សដើរច្រើននាក់ ។

យែក គុ. ឬ គិ. វ. ត្រសឹក, ទទេ: ទៅវិញវាយក
 គឺទៅវិញទទេ ឥតបានអ្វីសោះ (ម. ព. យែក គិ) ។

យោ គុ. (សំ. ព្យញ្ជនៈ) គ្រឿង, ឥន្ទ្រ, ខ្លួនខ្លួន, ខ្លួនស្លៀក:
 ទំនើយោ គឺទំនើគ្រឿង ។ ពួកណាមានច្រើនជា ខ. ខ្លះខ្លួនពាក្យ
 ជា ពុទ្ធសាសនា គឺជីវិតបាប លាភបាត់ជីវិតយោ ។

យោយោ គុ. គ្រឿងប្រៃ, ឥន្ទ្រខ្លួនខ្លួន, យោយោ,
 ហោះមុត, កាចគ្រឿងឥតមានមេត្តាប្រណិ: ចិត្តយោយោ,
 ពោរយោយោ ។

យោស ឬ យោសៈ ខ. (ព្យញ្ជនៈ យោស ឬ យោសៈ "សូរ,
 សំឡេងទឹកកក") ឈ្មោះព្យញ្ជនៈ ដែលមានសំឡេងទឹកកក

មាន ៤០ ព្យញ្ជនៈ គឺ យយ, យយញ្ញ, យយណ, យយខ, យយ
 ម; យយស្របខ្សែ; និងស្រ្តី: ពេញព្យញ្ជនៈ គឺ កប់ចក្ខុស
 ព្យញ្ជនៈ គឺ យោសៈ ដែរ ។ ពាក្យខ្លះ អយោសៈ ។

យោសនា (យោស្ថា) ខ. (ព្យញ្ជនៈ) សំនីទឹកកក,
 សំឡេងកកកក, និងកប់: កាក្របកាស, កាក្របក្របកាស
 ឬគ្រឿង ឬ ឲ្យយន្តដំណើរឲ្យសាធារណៈនិង, ការឲ្យយន្តដំណើរ
 ឲ្យឲ្យសាយសុសសព្វគ្នា ។ ប្រើតាមទម្លាប់ចំពោះតែការប្រកាស
 អន្តរាស្ត្រឲ្យដឹង ធ្វើច្បាប់ឲ្យទាម: ប្រើជា ខ. ឬ គុ. ឬ គិ.
 កំហែ: យោសនា យោសនា, សំចុក្រយោសនា;
 កាចាប្រយោសនាខ្លាំង, យោសនាខុសច្រើន
 (សរសេរយោសនា យោស្ថា តាមសូរសំឡេងឱបាយកំហែ:
 សរសេរយោសនា: សម្រាប់ប្រើក្នុងការសរសេរត្រឹមត្រូវជា
 យោសនា អ. ច. យោស្ថា) ។

យោសនាការ (-ស្ថា ឬ -សៈតិក) ខ.
 (ព្យញ្ជនៈ) ឈ្មោះគ្រឿងច្រូងច្រាយយ៉ាង មានខ្សែ
 ធ្វើជា: យោសនាយោសនាការ ។

យោសាយោសវិមុត្តិ (-សៈវិមុត) ខ. (ព្យញ្ជនៈ)
 អច្ឆៈដែលរួចផុតស្រឡះហិយោសៈ និង អយោសៈ គឺមិនមែនជា
 យោសៈ ឬ អយោសៈ បានផលវិមុត្តិហិត (៖) ។

យោស្ថា ខ. (ម. ព. យោសនា) ។

ឃុំ ១ ក. កងក្រុងចំនួនទៅណាតាមកំពើច្នៃ : ឃុំ
មនុស្សទោសក្នុងគុក ។ ខ. ដំណើរដែលឃុំ : ទៅក្នុង
ឃុំមិនទាន់ចេញទៅឡើយ ។

ឃុំ ២ ខ. ទាមទារកំណត់ចេញមួយ គឺប្រឡងច្រើន
ឬ ចិត្តតាមបញ្ញត្តិការព្រះពុទ្ធពល : មន្ត្រីឃុំ, មេឃុំ, ប្រាក់
សម្រាប់ឃុំ ។ ឧទ្យានច្រើនសក្តិភ័ន្ត; មេឃុំហៅថា
ទៅសក្តិភ័ន្ត ។

ឃុំ ៣ គ. ដែលនៅក្លែងឈ្មោះ : ទឹកឃុំ (គ្រាម-
ភាសា ឱបាយតាមម្លាប់ដោយភូមិស្រុកខ្លះ) ។

ឃ្លាំង ក. កងក, ស្លាកដំណើរ : យ៉ាងដូចម្តងទៀត
មនុស្សដើរ ។ ឃ. ទាំង ។

ឃ្លើច ក. ឬ ក. ខ. ឬ គ. ញាត់ប្រោង, ធ្វើចងាយ
រលីច ឬ ដោយញាត់ : រលីចឃ្លើច, ភាគដើរទៅ
ឃើញបន្ទាល់តែឃ្លើច; ដំណើរឃ្លើចៗ (ម. ព.
ឃ្លើចៗ ៥៥) ។

ឃ្លឹង ខ. ខ. មេទទឹងគងសង្កត់ច្បាលចង្កោលក្រោល,
ចង្កោលចង : ឃ្លឹងក្រោលក្របី ។

ឃ្លឹង ២ គ. ប្រហើន, ប្រឡើសទុសច្បាប់, ប្រដានៈ
មនុស្សយួន, ឃ្លើសយួន ។ ខ. ដំណើរប្រព្រឹត្តិស្នេស,

ប្រឡើសគងលើច្បាប់ : សេចក្តីយួន (ម. ព. ឃ្លើស
យួន ៥៥) ។

ឃ្លាំង ខ. គ្រឿងមានកំទេចមួយគ្នា សម្រាប់គាត់
មនុស្សទោស : មនុស្សដាច់យួន, ខាយកូឃុំទុខ
យកយួនទៅដាក់មនុស្សទោស ។

ឃ្លាប់ ខ. ប្រដាប់សម្រាប់គាប : ឃ្លាប់កំពៅ (ម. ព.
គំនាប់ ៥៥) ។

ឃ្លួស ខ. ប្រដាប់សម្រាប់គូស : កែងរោយ ឬ កែង
ស្តាន់ជាយូសគូសគម្រង់ជ្រុង; ចន្ទាត់ជាយូសគូស
ទូរមានស្នាមដាច់ទូរគ្រង់ ។ ព. ទូ. គំនួស គឺស្នាម
ដែលកើតពីគូស ។

ឃ្លើស គ. ដែលទើស, ទាក់, ទាស់ : ឃ្លើសចិត្ត ។

ឃ្លើសយួន គ. ប្រឡើសចើស, ឈ្នួលឈ្នួល, ប្រ-
ហើន, ឈ្នួលកាត, ច្រើសយួន : មនុស្សឃ្លើសយួន, ស-
ដីឃ្លើសយួន (ម. ព. យួន ២ គ., ច្រើសយួន ៥៥) ។

ឃ្លឹង ខ. ឈ្នួលរលីមួយប្រភេទ ។

ឃ្លាក់ ខ. ឈ្នួលដំបូងប្រភេទសំបកក្រអូបសម្រាប់
ធ្វើទូប : សំបកឃ្លាក់, ទូបឃ្លាក់ ។

ឃ្លាម ក. ខ. ពាក្យសម្រាប់ចម្រើនពាក្យសុំ, ពាក្យ

ទំកន្យប្រែកឡើង : សុំឃ្លាមៗ, ទំកន្យមៗ គឺសុំ : ទំក
ដោយមានអារម្មណ៍គេចខ្លួនចង់ទំ ។

ឃ្លាតខ្លី ក. ទំប្រឹង, សង្វាតខ្លាំង : ឃ្លាតខ្លីភ្នំការ
(ម. ព. ខ្លីឃ្លាត ៥៥) ។

ឃ្លាមៗ ក. ខ. ពាក្យសម្រាប់ចម្រើនពាក្យទំក, ពាក្យ
សុំឲ្យប្រែកឡើង : ទំកឃ្លាមៗ, សុំឃ្លាមៗ គឺទំក, សុំ
ដោយមានអារម្មណ៍គេចខ្លួនចង់ទំ ។

ឃ្លឹក ប. ពាក្យសម្រាប់ចម្រើនពាក្យក្រសួងឲ្យស្រេច
ឡើង : ក្រសួងឃ្លឹក ។

ឃ្លើស គ. ដែលឃ្លឹងស្រាប់ក្រសួង : សាច់
ឡើងឃ្លើស, មុខឃ្លើស ។

ឃ្លើន ខ. គ្រឿងវាយដំប្រដាប់ធ្វើដោយសំរឹទ្ធិ, ដោយ
ស្តាន់ មានសណ្ឋានដូចគង់ តែខ្លាចដោះ : គេវាយឃ្លើន
ឲ្យកូនប្រុសកូនស្រីចេញមក (អាពាហ៍ពិពាហ៍) ។

ឃ្លី ខ. ខ. ឈ្នួលសត្វស្តីមួយប្រភេទក្នុងពួកក្រអូបជាតិ
មានទឹកផ្អែម សំណុំសម្រាប់ធ្វើក្រមុះ : ឃ្លីមានច្រើនយ៉ាង :
ឃ្លីដូត មានមណ្ឌលសំបុកចុប សណ្ឋានស្រដៀងនឹងឱនដៃ;
ឃ្លីធំ មានមណ្ឌលសំបុកចុប : ឃ្លីច្រករោង មានមណ្ឌលសំបុក
មូលប្រឡុលស្រដៀងនឹងចូកពេ... ។

ឃ្លី ២ ខ. ឈ្នួលខ្លាមួយប្រភេទ សម្បូរខ្មៅ ឬ សក់មាន

ខ្លះចំណាត់ឃ្លីដាច់ហោះ : ខ្លាឃ្លី (ម. ព. ខ្លា ៥៥) ។

ឃ្លឹង ខ. ឈ្នួលរោងកើតដំណើរមណ្ឌលចេញមក
ដល់ស្រាប់ស្រែកកាត់ក្រៅឲ្យមានសម្បូរក្រអូបជាតិដុំៗ ពាក្យ
ហើយប្រែទៅជាដំណើរ, ចើរដំណើរកាត់ក្រៅឲ្យមានសម្បូរ កំនើតមណ្ឌល
ឲ្យកាត់ក្រៅឡើង រហូតដល់កាត់ដៃដើរឲ្យប្រញឹកប្រញាប់,
ឃ្លឹងរោងហៅថា ឃ្លឹងរោង ។ មានឃ្លឹងមួយយ៉ាង ហៅថា
ឃ្លឹងរដេក កើតមណ្ឌលឲ្យស្រាប់ស្រែករោងខ្លាចខ្លា គឺគោ
ដល់កាត់ដៃដើរឲ្យឃ្លឹងរោង ។ មានឃ្លឹងមួយយ៉ាងទៀតហៅ
ថា ឃ្លឹងរល្អ មណ្ឌលឲ្យស្រែកឡើងសរសេរៗ នៅដៃ
ដើម ឬ នៅមាត់, នៅក្បាល, នៅក្បាល ។ មានឃ្លឹងមួយយ៉ាង
ទៀតហៅថា ឃ្លឹងរដេក កើតនៅដើម, នៅដៃមណ្ឌល
ឲ្យស្រែកកែតែង ដល់ឃ្លើទៅប្រដាប់ចក្រពុកកុយ ។ (មាន
ព. ខ. ប. ថា : ឃ្លឹងរដេកចែកកូនចែកទៅ ឃ្លឹងរល្អ
ស្លាប់ទៅដេកចែក មានន័យថា ចើរពុកកើតឃ្លឹងដៃក ដល់
មកកូន ឬ ពេល គង់មានកូនចេញណាមួយកើតឃ្លឹងដៃកដូចកូន
ឬ ដីភាវីន ។ ទ្វាប់បានសង្កេតហើយ ឃើញភីតខ្លះទៀត) ។

ឃ្លី ខ. ស្បៃពាក្យ, ស្បៃសេចក្តី ដែលមានទំនងស្រដៀង
ដកឲ្យដាច់ ឲ្យឃ្លាត : សេចក្តីមួយឃ្លា, មើលពាក្យ
ឲ្យដឹងឃ្លា, សរសេរដកឃ្លា ។

ឃ្លាក់ ក. ពាក្យចេញដំបូង ឬ ចែកពីគ្នាទៅឆ្ងាយ :
កង្វយឲ្យឃ្លាក់ពីគ្នា, ចង់ចូលឃ្លាក់គ្នាឃ្លាក់ចាំយ ។

